

Berite,
širite,
podpirajte,
DELO

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047
DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36
NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 14 (778)

TRST - 24. septembra 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale
Petnajststnevnik

Sped. in abbonam.
Postale - Gruppo II

Učvrstimo boj za naše pravice

Iz gledalo je kot da se uresničuje določen preokret na vodilnem političnem prizorišču ter da se uveljavlja dobra volja, ki je potrebna za pristop k reševanju vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Naj na tem mestu omenimo del tistega, kar je bilo rečeno na vodilnih mestih krajevnih ustanov, zlasti v pokrajinskih svetih v Trstu in Gorici. Sklenjeno je bilo celo to, da bodo krajevne ustanove v okviru svojih pristojnosti podpirale pobude, ki so usmerjene v to, da bi državljanom slovenskega jezika dali dotacije, ki služijo obvarovanju in razvoju narodnostne skupnosti; da bodo organizirali tudi posebno konferenco o vprašanih slovenske manjšine z namenom, da se političnim silam, nudi možnost sproščene in konstruktivne primerjave, ki lahko kakovostno doprineše k reševanju vse problematike.

Tudi enotna spomenica, ki so jo Slovenci iz tržaške, goriške in videmske pokrajine poslali predsedniku vlade, je našla odmev v vodilnih organiziranih krajevnih ustanov in avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine.

Prišlo je tudi do izredno pomembnih dogodkov. Zakonski osnutek KPI o pravni zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini je bil postavljen na dnevni red razprav pristojne parlamentarne komisije. Nastopil je torej običajno pot, ki jo mora prehoditi sleherni predlog zato, da postane zakon.

Pomembno je dejstvo, da so tudi socialisti predložili svoj osnutek zakona o zaščiti slovenske jezikovne skupnosti. Zelo pomembno tudi zato, ker je PSI vladna stranka.

Tudi v deželni okviru so bili storjeni določeni koraki v prid slovenske narodnostne skupnosti. Skupina PSIUP je predložila predlog deželnega zakona, ki bi bil koristen zlasti tistim Slovencem, ki živijo na narodnostno mešanih področjih in v krajih, kjer zaradi absurde delitve Slovencev v več kategorij, še ni šol s slovenskim učnim jezikom. Izredno važen je tudi predlog deželnega zakona, ki so ga predložili komunisti. Na osnovi tega zakona bi bilo mogoče zadovoljivo reševati finančna vprašanja, ki so v zvezi z dvojezičnim poslovanjem krajevnih ustanov.

Toda zakonov ni mogoče sprejeti nahitro. Običajno poteče mnogo časa preden predlog postane zakon. Zelo prav je, da so bili predlogi postavljeni in nujno je, da kot neposredno prizadeti nudimo vso podporo silam, se zavzemajo za to, da bi predlogi postali polnoveljavni zakoni. Ven-

dar pa so pereča, nujna vprašanja, ki jih je moč rešiti še pred sprejemom splošnega zakona. Enotna spomenica, ki je bila dne 3. decembra 1970 poslana predsedniku vlade, vsebuje konkretne predloge in zahteve.

V zvezi s to spomenico pa se naše razpoloženje nujno spremeni. Polasti se nas slutnja, da ni prave politične volje za pristopitev k reševanju manjšinske problematike. V spomenici je med drugim izražena prošnja, naj predsednik vlade čimprej določi dan za sprejem slovenske delegacije, ki bi podrobneje osvetlila vsa vprašanja. Po dolgem značilnem molku, je tik pred počitnicami prišlo iz Rima sporočilo, da bo predsednik vlade enkrat v septembru sprejel delegacijo podpisnikov spomenice. No, sedaj, ko se september že nagiba h koncu, predsednik vlade nima časa, da bi se srečal s slovensko delegacijo. Sestanek je torej ponovno odgojen. Ob tej neprijetni novici se nam še enkrat vsiljuje slutnja, da nas vladajoči vrhovi sploh ne upoštevajo ter da se z našo narodnostno problematiko enostavno norčujejo.

Kaj je potrebno storiti? Ali naj se sprijaznemo z usodo in naj še naprej potrpežljivo čakamo? Ne. Okrepiti moramo naš boj za pravice, ki nam pripadajo. Od sil, ki so se tudi v krajevnih ustanovah pozitivno izrekle za rešitev naših problemov pričakujemo, da bodo ostale dosledne. Toda pri vsem tem ne smemo nikoli pozabiti, da je boj za pravice slovenske manjšine v Italiji sestavni del splošnega boja za demokracijo. Zato bi bilo vsako zapiranje v ozek krog zgrešeno. Bolj kot kdaj koli naj bo jasno, da moramo Slovenci v Italiji iskati učinkovite podpore pri delavskem in demokratičnem gibanju.

Spominska svečanost v Trebčah

V nedeljo, 26. septembra ob 15. uri bo v Trebčah proslava 25. obletnice odkritja spomenika padlim za svobodo.

Sodelujejo: pevska zborstva Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela in Primorec iz Trebč, člani Slovenske gledališča iz Trsta, godbe na pihala iz Divače, Pridvora in iz Trebč.

Proslavo prirejajo: krajevni sekciji ANPI in KPI, športno in prosvetno društvo Primorec.

Tovariš Brežnjev na prijateljskem obisku v Jugoslaviji

Obojestranska želja po miru in po razširitvi sodelovanja

V sredo je prišel na prijateljski obisk v Jugoslavijo generalni tajnik KP SZ Leonid Brežnjev. V Beogradu se ga slovesno sprejeli.

Objavljamo nekaj odlomkov iz govorov tov. Tita in tov. Brežnjeva: Predsednik Tito je v dobrodošlici rekel, da ta obisk dojemamo kot izraz obojestranske želje po okrepitvi in razširitvi sodelovanja. V dvostranskih odnosih nikoli ne manjka vprašanj, o katerih je koristno občasno izmenjati gledišča in s tem odpirati nove možnosti obojestrano koristnemu sodelovanju, ki temelji na enakopravnosti in medsebojnemu upoštevanju.

Leonid Brežnjev je v najprej izrekel pozdrave CK KP SZ in narodov ZSSR Zvezi komunistov in narodom Jugoslavije, nato pa je pripomnil, da je zanj obisk v Jugoslaviji prijeten in pomemben dogodek. Izrazil je tudi potrebo po razpravi o razvoju dvostranskih, tudi partijskih odnosov. Kar zadeva mednarodno problematiko, je Leonid Brežnjev postavil v ospredje skupno nalogo boja

proti agresivnemu imperializmu in reakciji. Pripotovali smo na povabilo tovariša Tita, da bi se pogovorili o celi vrsti pomembnih vprašanj. Vprašanja so različna. Nekatera se nanašajo na stanje in nadaljnji razvoj sovjetsko-jugoslovanskih stikov in na razvoj stikov med partijama, druga pa zadevajo probleme na svetovnem prizorišču, aktualne dogodke v mednarodnem življenju, naloge v boju proti agresivnim silam imperializma in reakcije, za mir in varnost narodov.

V zdravici na sprejemu na sedežu Zveznega izvršnega sveta je predsednik Tito med drugim poudaril tudi to-le: «Vaš obisk poteka v času, ko narodi Jugoslavije proslavljajo 30. obletnico svoje revolucije in boja proti fašističnim zavojevalcem in ko se spominjajo velikih žrtev, ki so jih junaški narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije dali v drugi svetovni vojni». V nadaljevanju je Tito poudaril, da so bili v dosedanjih medsebojnih odnosih, v katerih so bili uspehi pa tudi težave, do-

seženi veliki rezultati in da so še široke možnosti za napredek znanstveno-tehničnega sodelovanja, izmenjavo znanstvenih in kulturnih dobrin. Osnove tega sodelovanja so bile že dogovorjene, to so načela spoštovanja neodvisnosti, suverenosti, ozemeljske celovitosti, nevmešavanja v notranje zadeve.

Tovariš Brežnjev pa je v zdravici najprej poudaril, da se je v besedah Tita odražal duh prijateljstva in bratstva, ki povezuje obe državi in da je dolžnost partijskih in vladnih voditeljev obeh držav, da te občutke konkretizirajo v izvajanju bratskega sodelovanja. Smisel sedanjih razgovorov je, da se skupno določajo pota nadaljnjih odnosov med obema partijama in državama in da se proučujejo aktualna mednarodna vprašanja. «Načela razvoja odnosov med SZ in Jugoslavijo», tako je poudaril Brežnjev, «so bila določena z beograjsko deklaracijo iz leta 1955 in z moskovsko izjavo iz leta 1956».

V četrtek je Brežnjev obiskal središče elektronske industrije v Zemunu, kjer se je srečal z delavci in jim tudi govoril. Poudaril je, da se je tradicionalno prijateljstvo med sovjetskimi in jugoslovanskimi narodi utrdilo v skupnem boju proti fašističnim zavojevalcem in da so vjetsko ljudstvo ne bo nikdar pozabilo na žrtve, ki so jih jugoslovanski narodi dali v boju, v katerem so napisali najbolj slavne strani v zgodovini evropskega odporništv.

Brežnjev je nato rekel, da je prišel v Jugoslavijo, da z jugoslovanskimi voditelji analizira sedanje stanje sovjetsko-jugoslovanskih odnosov, da se s skupnimi naporimi odstrani vse, kar otežkoča te odnose in da se določijo perspektive in smeri nadaljnega razvoja.

Brežnjev je tudi poudaril, da so v prijateljskih in odkritih pogovorih s Titom in z drugimi jugoslovanskimi voditelji skušali najti skupni jezik. Izrazil je upanje, da je to tudi uspelo.

Na govornice, da ni perspektiv za razvoj sovjetsko-jugoslovanskih odnosov, ker Sovjetski zvezi ne ustrezajo metode socialistične graditve v Jugoslaviji, po drugi strani pa Jugoslavija ne sprejema sovjetskih izkušenj, je Brežnjev odgovoril, da je marksistom dobro znano, da obstajajo splošne zakonitosti socialistične graditve in splošne načelne črte, brez katerih ni socializma. Izbira konkretnih oblik organizacije družbenega sistema pa je notranja zadeva vsake komunistične partije in vsake države. Mi ponovno izražamo svoje trdno prepričanje, da razlike v oblikah ne smejo biti povod za kakršnokoli oddaljevanje in nezaupanje v odnosih med socialističnimi državami. Mi smo proti temu, da se zoperstavijo prakse socialistične graditve v raznih državah, še bolj pa proti temu, da se drugim vsiljujejo lastne

(Nadaljevanje na 4. strani)

Komunisti nasprotujejo odložitvi občinskih volitev v Trstu

V zvezi z vestmi, po katerih naj bi bile občinske volitve v Trstu odložene na prihodnje leto, je tiskovni urad tržaške federacije KPI objavil posebno sporočilo, v katerem je, rečeno, da se je tajništvo avtonomne tržaške federacije KPI sestalo s tajništvom KPI v Rimu, da prouči pripravo volilne kampanje. V zvezi z vestmi, po katerih naj bi bile volitve odložene na prihodnje leto, tajništvo KPI popolnoma soglašajo s stališčem tržaške federacije in meni, da ni nobenega opravičila za odložitev volitev, tako v Trstu kot v drugih krajih. Odložitev volitev, ne glede na to, kakšna bi bila morebitna utemeljitev, bi tolmačili kot popuščanje pred protidemokratičnimi silami. Komunisti pozivajo vlado, naj spoštuje demokratična načela, ki ne dopuščajo samovoljnih manipulacij z volitvami.

Protest proti napovedanemu zborovanju fašistov

Tajništvo tržaške federacije KPI odločno protestira proti napovedanemu zborovanju, na katerem naj bi govoril neofašistični prvak Almirante, ter odločno zahteva, da prefekt in kvestor

prepove to fašistično provokacijo.

Tržaško mesto, ki je bilo odlikovano z zlato medaljo za zasluge v odporniškem gibanju, ne more in ne sme dopustiti take žalitve spomina padlih za svobodo, sežganih v Rižarni, obešenih v ulici Ghega, ustreljenih na Opčinah in na Proseku, Italijanov in Slovencev, ki so v boju proti nacifašizmu žrtvovali svoja življenja, da ne bi ti kraji postali privesek nacističnega rajha.

Fašisti nimajo domovinske pravice, saj so se udinjali nacistom in jim prodali te kraje, ki so jih nacisti že vključili v svoj rajh.

Teroristični podvigi, napadi na sedeže KPI, skrunitve spomenikov padlim dokazujejo, da bi bilo napovedano fašistično zborovanje v Trstu pravo izzivanje in povod za izgrede, kot je bilo to 8. decembra lanskega leta. Takrat je protifašistični Trst enotno nastopil in je z veliko manifestacijo izrazil odločno voljo, da se bo uprl proti vsakemu poskusu vrnitve žalostne preteklosti.

Pokrajinsko tajništvo KPI poziva vse politične sile, ki so tedaj nastopile, naj posredujejo pri pristojnih oblasteh, da se fašistično zborovanje v Trstu prepove.

Osnutek ukrepov v korist slovenske jezikovne skupnosti

Besedilo je odobril glavni odbor SKGZ

Glavni odbor Slovenske kulturno gosjarske zveze je na svoji seji dne 15. septembra 1971 sprejel predlog osnutka ukrepov v korist slovenske jezikovne skupnosti v Avtonomni deželi Furlanija-Juljska krajina.

To je storil — tako pravi poročilo — zaradi nujnosti, da se na podlagi človekovih pravic in ustavnih določb Republike Italije zagotovi vsesplošna manjšinska zaščita in s tem obstoj slovenske narodnostne skupnosti. Pri tem je upošteval položaj nemške narodnostne skupnosti v deželi Tridentinsko - Južna Tirolska po sprejetju paketa. Ta štiti nemško skupnost, do najvišje stopnje, ki je bila dosežena v sedanjih političnih in družbenih razmerah v italijanski republiki. Primerjal je pri tem položaj slovenske narodnostne skupnosti, od katere ne uživajo določeni deli nobene narodnostne pravice, drugi pa omejene, pri čemer se poleg ustave kršijo tudi mednarodne obveznosti.

Predsednik SKGZ, Boris Race, je v uvodnem poročilu med drugim podčrtal:

«Vsi se zavedamo, da je državni zakon zelo nevaren, ker je izključeno, da bi vseboval vse elemente, da bi bili Slovenci zaščiteni kot skupnost in kot posamezniki v vseh situacijah in na vseh pestrih področjih življenja. Dobro se zavedamo, da se celo az neizvajanje določb najdejo izgovori. Mnogokrat se odločilni dejavniki niti teh ne poslužujejo. Neizvajanje posebnega statuta londonskega sporazuma je dober primer za to. (Tega statuta italijanski parlament ni uzakonil! Op. uredn.)

Predložitev osnutka zakona KPI je prvi tovrstni korak pred italijanskim parlamentom in vzpodbuda za to, da bi tudi drugi nekaj storili, pomeni pa tudi odločitev o poti, po

kateri morajo iti drugi s tovrstnimi pobudami.

Tudi PSI je svojo obljubo iz leta 1962 izpolnila s predložitvijo osnutka zakona z naslovom «Posebne določbe za zaščito slovenske jezikovne skupnosti».

Zakaj se je SKGZ odločila za ta korak, kakšen je v zvezi s tem odnos do predloženih zakonskih osnutkov?

Izhajamo iz načela, da je nevzdržno, da uživajo narodnostne skupnosti v isti državi različno zaščito in različne manjšinske pravice. Naša akcija je torej naperjena proti diskriminaciji manjšin, pomeni torej, da nočemo biti manjšina drugega ali tretjega reda.

Predlog, ki ga danes obravnavamo, ne bo in tudi ne želimo, da bi oviral nadaljnjo pot obeh predloženih in tistih osnutkov, ki bodo še predloženi in bodo po konceptu podobni obema že preloženima. SKGZ bo tudi vnaprej dajala vso podporo osnutkom, ki so usmerjeni k zakonitvi manjšinskih pravic

Praktična vrednost našega predloga pa je v tem, da prikažemo kakšne pravice bi morali uživati, če bi bili deležni podobnega ravnanja. Gre nam torej za to, da pokazor južnotirolska nemška skupulaziramo obseg in značaj manjšinskih pravic, prilagojenih našim razmeram, kar nam Slovincem lahko vpliva vztrajnost in samozavest v boju za uzakonitev naše zaščite.

Druga praktična vrednost je v tem, da bo ta osnutek služil za izboljšavo osnutkov, ki so bili že predloženi in morebiti tudi tistih, ki še bodo predloženi, oziroma združenega osnutka, če bo do tega prišlo. Zavzemali se bomo, da bo osvojenih čimveč tistih elementov iz našega predloga, ki jih morebiti drugi osnutki nimajo.»

Nesprejemljiv odgovor

V zvezi s šovinističnimi izpadi 1. avgusta letos v Hlodiču v Slovenski Benečiji je senator Paolo Sema naslovil predsedniku vlade pismeno vprašanje. Na to vprašanje je odgovoril notranji minister (dne 2. septembra). V odgovoru je med drugim rečeno:

«... Želite vedeti: če so mi znane nasilnosti, ki so se pripetile v nedeljo, 1. avgusta v Hlodiču v videmski pokrajini, kjer so dejansko prepovedali spored, ki je predvideval nastop zbora (pod vodstvom nekega duhovnika) s furlanskimi in slovenskimi pesmimi pri čemer oblasti niso posegle;

če se mi zdi umestno sprejeti ukrepe proti fašističnim hujskačem teh dejanj šovinistične nestrpnosti in oblastem, ki niso sposobne zagotoviti spoštovanja ustavnih načel.

V imenu predsedstva ministrskega sveta se odgovarja:

1. avgusta t.l. je bilo v vasi Hlodič pri Grmeku tekmovanje v štafetni gorski hoji za trofejo «Capitano Giampietro Zorzettig», ki ga je organizirala krajevna sekcija zveze alpincev.

Prireditve se je udeležilo 22 ekip, od katerih 5 vojaških. Zaključni slovesnosti so prisostvovali poveljniki

76. pešadijskega polka in župani občin iz Nadiških dolin.

Ob 13. uri istega dne so nalepili v Hlodiču in okolici lepake s sporedom manifestacije alpincev in z dodatkom «ob 20. uri nastop krožka 'Recian'; ob 21 ples».

Ples, ki je bil redno dovoljen, je ob priliki šagre sv. Jakoba organiziral posebni odbor.

Lepaki, ki so jih člani krožka dali tiskati in jih nalepili, so bili sestavljeni brez vednosti organizatorjev tako alpinske manifestacije kot plesne zabave.

Približno ob 20,50 istega dne je zbor imenovanega krožka z župnikom in kaplanom iz Lješ stopil na plesišče, da bi ponovil pesmi v slovenskem jeziku.

Med izvedbo prvega glasbenega dela, ki ga je ob spremljavi zbora pel duhovnik Rino Marchig, je večji del občinstva bučno grajal nastop. Zaradi tega, predvsem pa da bi preprečili motenje javnega reda in ker je že prešla ura, predvidena za začetek plesa, ki je bil uradno dovoljen, so orožniki intervenirali in povabili pevce, naj prekinejo nastop.

Odgovor, ki daje potuho šovinistom - odklanjamo.

Podlo fašistično dejanje v Sovodnjah je obsodila vsa demokratična javnost

Skrunitev spomenika padlim in žaljivi napisi na županstvu

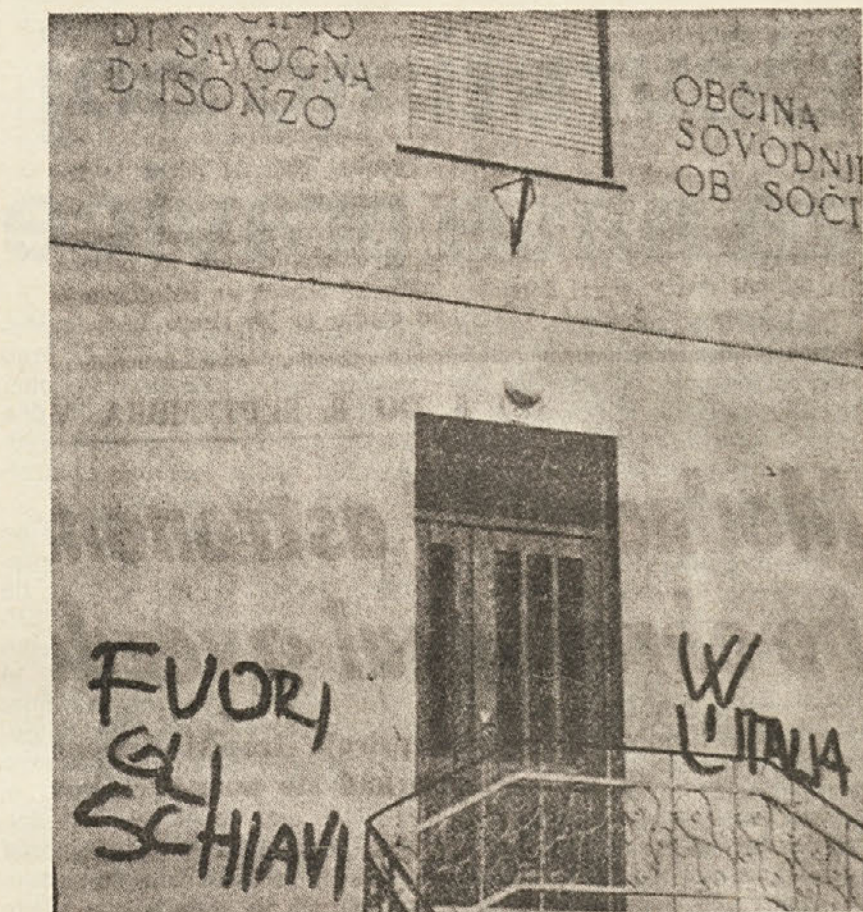
V noči med 28. in 29. avgustom so fašistični mazači ponovno «izkazali» svoje «junaštvo». Tokrat so izbrali Sovodnje. Oskrunili so spomenik padlim partizanom ter premazali poslopje županstva in slovenski napis na dvojezični tabli ob vhodu v vas. To podlo dejanje je sledilo drugim podobnim dejanjem, do katerih je prišlo pred meseci v raznih krajih na Goriškem.

Nesramnost fašistične drhali je sprožila val ogorčenja.

Občinski svet v Sovodnjah je na izredni seji sprejel naslednjo resolucijo:

«Občinski svet v Sovodnjah, zbran na izredni seji 30. avgusta 1971, spričo podlega dejanja, ki so ga v noči med 28. in 29. avgustom izvršili neznanzi v Sovodnjah, ko so s črno barvo napisali fašistična gesla na pročelju županstva, oskrunili spomenik padlim v narodnoosvobodilnem boju ter pomazali slovenski napis na dvojezični tabli ob vhodu v vas, z namenom, da se ustvari ozračje ustrahovanja na slovenskih področjih v Italiji, ugotavlja, da je to dejanje vzbudilo med prebivalstvom občine val globokega ogorčenja in ostrih protestov, saj je bilo storjeno v demokratični republiki Italiji, četrto stoletja po osvoboditvi izpod fašizma, ki je v svoji dolgoletni strahovladi povzročil našemu ljudstvu nepopravljivo škodo in zasekal rane, ki se še niso zacelile.

V prepričanju, da tolmači čustva vsega prebivalstva občine in slovenske narodne skupnosti v Italiji sploh, občinski svet v Sovodnjah obsoja nesramno fašistično provokacijo, ki je naperjena proti slovenski skupnosti v Italiji in ki ogroža mirno sožitje obeh tu živječih narodnosti; izraža svojo globoko ogorčenost in obsodbo tega nezaslišane vandalskega dejanja, ki žali najsvetejša čustva narodne pripadnosti in nacionalne zavesti ter protifašističnega in demokratičnega duha našega ljudstva, ki

si je s krvjo in trpljenjem pridobilo to, kar ima in kar mu pripada po naravnih zakonih in po določbah republiške ustave; poziva vse prebivalstvo in vso demokratično javnost, posebno še mladino, na trajno budnost za obvarovanje in utrditev narodnih in demokratičnih svobodnih pred vsakršnimi reakcionarnimi poskusi preživelih fašističnih sil; zahteva od pristojnih oblasti, da krivce čimprej identificirajo in predajo sodnim oblastem za zglodno in pravično kazeno.

Tajništvo goriške federacije KPI je izrazilo svojo solidarnost s sovodenjskimi občani, obsodilo je nizkotno dejanje fašistov ter povabilo oblasti, naj izsledijo krivce ter jih kaznujejo. Goriški komunisti so povabili vso demokratično javnost v enotno akcijo. Občinski odbor v Dolini je na

seji, ki je bila 31. avgusta, odobril naslednjo izjavo:

Ob skrunitvi partizanskega spomenika in slovenskih napisov v občini Sovodnje izrekamo prizadeti občinski upravi in občanom svojo globoko protifašistično solidarnost, ki sloni na množičnem odporu našega prebivalstva proti fašistični diktaturi.

Občinski odbor izraža svoje ogorčenje nad umazanijem dejanjem in nad dejstvom, da odgovorni niso izdali primernih preventivnih ukrepov, ki bi nedvomno odrnili in preprečili skrunilcem njihovo početje. Zato vnovič izrecno pozivamo pristojne oblasti, da z največjo odločnostjo zasledujejo storilce in njihove zaščitnike.

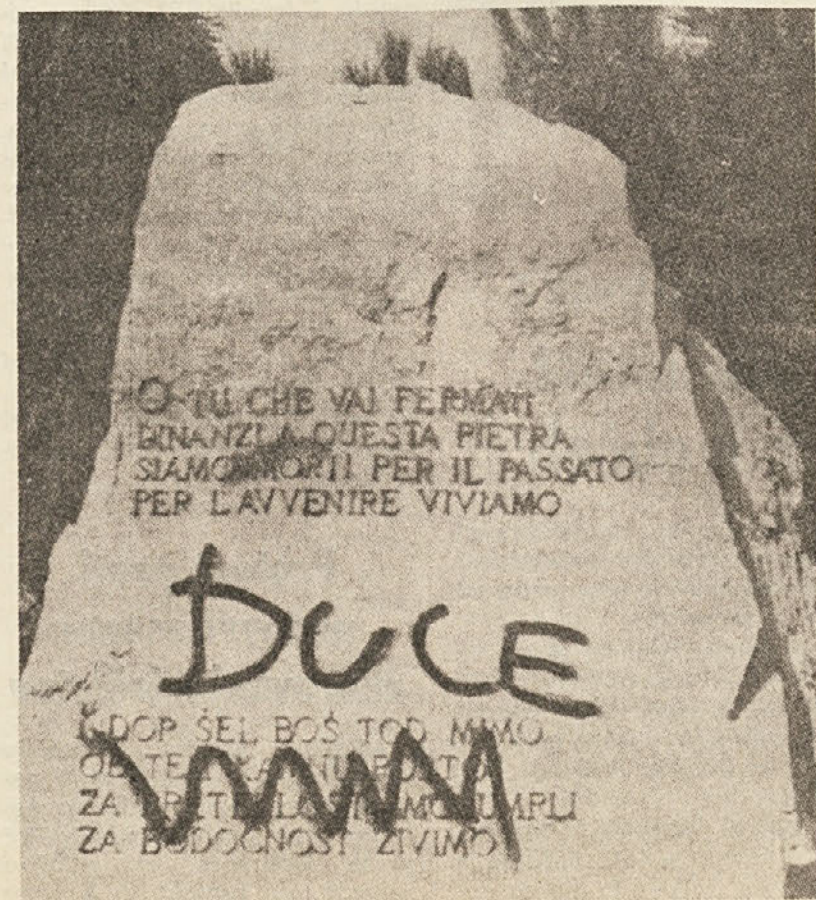
Ponovno pozivamo na budnost proti fašizmu vse naše občane kakor tudi vso demokratično javnost.»

Tudi občinski odbor v Zgoniku je ogorčeno obsodil fašistične provokacije in skrunitev partizanskega spomenika v Sovodnjah. V imenu prebivalstva občine je odbor izrekel tudi solidarnost sovodenjskim občanom in zahteval od pristojnih oblasti, naj izsledijo krivce.

Poslanca Albin Škerk (KPI) in Loris Fortuna (PSI) ter senatorja Sema (KPI) in Albarello (PSIUP) so nazlovlili pristojnim ministrom interpelacije z zahtevom, naj oblasti izsledijo krivce ter jih izročijo sodnim oblastem. Senator Sema je pisal tudi goriškemu prefektu.

Deželni svetovalci tovariši Lovriha, Bergomas in Zorzenon so poslali deželni vladi zadevno interpelacijo.

Goriškega prefekta je obiskala delegacija, v kateri so bili poslanec Škerk, deželni svetovalec Lovriha, pokrajinski svetovalec Jože Jarc in tajnik goriške federacije KPI Menichino. Delegacija je zahtevala takojšnje ukrepe proti tistim, ki so zakrivil podla dejanja in tudi proti tistim, ki podžigajo protislovansko mržnjo.

Konec dolarskega obdobja

Vzroki krize (in njene posledice)

Ameriški politični razred bi se rad izkopal iz krize s tem, da bi inflacijo zvrnil na ramena delavskih množic

Konec konvertibilnosti dolarja v zlato ima danes drugačen pomen kot ga je imel v preteklosti. Leta 1945 je ameriška zakladnica lahko izjavila s skrajno mirnostjo, da «noben druga država ne more spremeniti niti predlagati, da bi se spremenila zlata vsebina dolarja», sedaj pa je Nixonov govor o valutnem vprašanju naletel na države, ki niso slepo in nemočno poslušne, če že ne izrekajo odprte kritike. To je razumljivo, saj ločitev dolarja od zlata ni samo povzročila, da je dolar postal nestabilen, temveč je razbila celotni sistem fiksnih izmenjav, ki so bile vezane nanj. Z drugimi besedami povedano, ukrep je ohromil celotni gospodarski in finančni svet ter vnesel zmedo v svetovno trgovino.

Na splošno se govori, da mora tisti, ki je v položaju države kreditorja skrbeti tudi, pa če to želi ali ne, za zdravje svojega dolžnika. Združene države pa so lahko zamenjale to klasično pravilo, ker so vendarle največja imperialistična sila, hkrati pa tudi največji dolžnik med vsemi državami na svetu. Dokaz za to je kopičenje ameriških zlatih rezerv, ki so se v letih od 1947 do danes zmanjšale s 24,5 milijard dolarjev na 11 milijard, ki med drugim niti malo ne morejo jamčiti za vse kratkoročne dolgeve te države v tujini. Zgovorno je tudi dejstvo, da se je po letu 1970 z uvedbo tako imenovanih posebnih prednostnih pravic (prijateljski sporazum med kapitalističnimi silami) v resnici odobrila sistem avtomatičnega odobravanja kreditov državam, ki so imele negativno plačilno bilanco.

Kar najbolj preseneča v ukrepih, ki jih je Nixon napovedal 16. avgusta, je izbira instrumentov gospodarske politike. V resnici je zelo malo verjetno, da bi nestabilnost dolarja in režim fleksibilne menjave odpravila primanjkljaj v plačilni bilanci ali da bi diskriminacijska monetarna ali fiskalna politika (olajšave za 10 odst. monopolom za investiranje kapitala v nove naprave in stroje), kakor tudi predimenzioniranje izdatkov zvezne bilance v višini 4,7 milijarde dolarjev, razen tega pa še blokiranje cen in plač, povezano z 10 odst. carino na uvoz, lahko ozdravili gospodarstvo, katerega stopnja inflacije narašča in ki nosi s seboj breme 6 milijonov nezaposlenih.

Če je na eni strani prav gotovo, da smo pred koncem nekega obdobja (dolarskega obdobja) pa je vendarle res, da to še ne prinaša konca ameriške gospodarske hegemonije. In to iz razlogov dveh vrst: prvič,

ker je dolar, kljub vsemu še zmerom najmočnejši denar, saj je bil desetletja glavni rezervni denar ne samo v kapitalističnem svetu; drugič zato, ker nedavni ukrepi, predvsem tisti v zvezi z ameriškim uvozom, spadajo v sestav mednarodnega gospodarstva, ki ga razen v izjemnih primerih (primer Italije) kvirijo tako zunanji dejavniki (inflacijski pritisk, tržišče evropskega dolarja, spekulativne valutne operacije itd.) kot tudi notranji (neuspele reforme). Ne smemo pa pozabiti, da evropske države gredo iz dolgega obdobja valutarnih nemirov, ki v kronološkem zaporedju segajo od krize funta šterlinga v letu 1967 (ki je povzročila znano zlato mrzlico), prek razvrednotenja franka do revalvacije marke v letu 1969 in vse do najnovjših dogodkov (nestabilnost marke).

Razen tega je treba dodati, da kljub predlogom v Bruslju (predlogov za rešitev monetarne zmede) še vedno manjka operativna odločitev, medtem ko je 10-odstotni davek na uvoz v resnici podražil tuje izdelke za 20 do 25 odstotkov, ker razvrednotenje dolarja pravzaprav pomeni revalvacijo drugega denarja. Država, katere denar po vrednosti pada, je na boljšem ne samo v boju na mednarodnem tržišču, temveč tudi na notranjem tržišču, medtem ko

zmeda in monetarni kaos opravita ostalo. Zato ne gre samo za konec dolarskega mita, temveč za zrušenje monetarne in finančne prakse ter bolj na splošno za zrušenje mednarodnega monetarnega sistema, ki je temeljil na takšni praksi.

Značilno je tudi to, da Nixonove odločitve vnovič potrjujejo dejstva, da bi se ameriški politični razred izkopal iz krize s tem, da bi inflacijo zvrnil samo na ramena delavskih množic v državi (zamrznjene so plače delavcev, nedotaknjeni pa dobički velikih ameriških konglomeracij!) ali na druge države, predvsem na Japonsko in na nekatere evropske države. Absurdna in iluzorna je tudi Nixonova zahteva da bi se rešili težki notranji problemi ZDA z odpuščanjem v zveznem sektorju (zmanjšanje osebja za 5 odst.) ali z zmanjševanjem dohodkov za socialne potrebe (zdravstvo, šolstvo itd.), ne da bi se pri tem sploh dotaknili vojaškega proračuna.

Z odločitvijo, da bo treba plačati na ves ameriški uvoz 10 odst. davek, so prizadete predvsem tiste države, ki dosti izvažajo v ZDA, posebno Japonska (30 odst. celotnega japonskega izvoza gre v ZDA) in Zvezna republika Nemčija (okoli 10 odst.). Kar zadeva Italijo, so neposredno prizadeta področja obutve, obleke in keramike. Najnovejši Nixonovi ukrepi bodo torej negativno vplivali na konkurenčnost italijanskega gospodarstva.

*Povzeto iz revije
«Rinascita»*

Ob robu arabsko-izraelskega spopada

Val razredne represije

V hipu, ko je v vzhodnem Sredozemlju sredi leta 1967 na zelo občutljivem vnetljivem toda pomembnem križišču različnih svetovnih interesov izbruhnila lokalna vojna, so, ne samo v Izraelu in med Arabci, marveč tudi v širšem krogu sredozemskih narodov hitro potisnili v ozadje številne dnevne družbene skrbi in notranja politična protislovja. Hkrati je negotovost vojnega spopada, ki sta jo doživljali tudi veliki jedrski sili, zatemnila obzorje golega obstanka z dilemo: ali smo doživeli večer pred tretjo svetovno vojno?

Družbeni razredni spopadi so bili še enkrat v zgodovini popačeni spricho globine arabsko-izraelskega mednarodnega antagonizma, ki pa mu seveda tudi ni manjkala socialpolitični element v neki bolj zapleteni posredni pojavi obliki.

Izraelska buržoazija mora popuščati pod pritiskom socialnih nasprotij

Ohlajeno počutje izraelske cene vojaške zmage je moralo kaj hitro dobiti svoj odsev v materialno-statističnih kazalcih o stroških čez mero rastočega vojaškega stroja objektivno majhne države, o ceni okupacije, o instrumentih za nadzorovanje milijona brezpravnih in okupiranih Arabcev.

Že leta 1969 je zmagoviti izraelski komaj dvomilijonski narod proti svoji volji prišel na prvo mesto svetovnih gospodarsko-finančnih pregledov: državljan te države je postal najbolj obremenjeni davčni zavezanec sveta! Na prebivalca so Izraelci imeli na svetu največje obveznosti do vojaškega proračuna, ki je spet zajemal večji odstotek narodnega dohodka kot v katerikoli drugi državi.

Tako so se morali od leta 1969, zlasti pa od poletne prekinitve ognja v letu 1970 izraelske stranke, sindikati in posamezne socialne kategorije povrniti k javnemu, polemičnemu, včasih tudi stavkovnemu, demonstrativnemu, viharnemu razpravljanju o družbenih protislovjih.

Poglabljanje premoženjskih razlik in vedno večji prepad med izraelsko revščino — večinoma Židi safardske skupine priseljencev iz afriških in azijskih držav — ter med premožno «elito» iz evropskih držav in ZDA — večinoma Eškenazov — je prineslo tudi izraelski buržoaziji akutno bojazen pred revolucioniranjem nezadovoljnih plasti.

Ukrepi za ozdravitev ameriškega gospodarstva so dobili ambiciozno ime «nova gospodarska politika». Vnesli so potrese in negotovost, upanje in strah v že tako zelo napevne in nestabilne mednarodne gospodarske odnose. Zamišljeni so kot izhod iz težavnega kriznega položaja, v katerem so ZDA že več kakor pet let. V tem pa je tudi njihov mednarodni pomen; kajti ZDA imajo v svetovnem gospodarskem življenju posebno mesto: to je visoko razvita in močna industrijska velika sila, njen nacionalni bruto proizvod (leta 1970 je znašal 997 milijard dolarjev) pa že sam po sebi priča, kakšna sta njena gospodarska moč in vpliv. Ameriška valuta je hkrati tudi svetovni denar, zato tečeta dve tretjini investicij in trgovinskih transakcij v svetu danes na dolarski osnovi.

Razumljivo je torej, da vse, kar se dogaja na področju ameriških ekonomskih odnosov, na finančnem in monetarnem področju, še posebej zanima tiste države, katerih manjvini tečajji temeljijo na dolarju. Še več, te države so tudi neposredno prizadete. Nanje odpade največji del svetovne trgovinske menjave.

Med ukrepi, ki jih je napovedal Nixon, so posebnega pomena tisti, ki posegajo na področje valutarne politike in v mednarodne monetarne odnose. Ti ukrepi predvidevajo: prvič, začasno ukinitve konvertibilnosti dolarja v zlato in druge rezervne vrednosti; drugič, določitev

svobodnega plavajočega tečaja za dolar, da bi po zakonu ponudbe in povpraševanja dobili zanj novo pariteto; tretjič, ustrezne reforme v sodelovanju z mednarodnim monetarnim skladom in glavnimi svetovnimi finančnimi silami, na podlagi katerih bi lahko oblikovali nov mednarodni monetarni sistem.

To presenetljivo in za marsikoga nepričakovano spremembo v ekonomski politiki in filozofiji sedanje administracije ZDA je najbolj neposredno sprožilo stanje dolarja na mednarodnem denarnem tržišču s posledicami vred, ki zaradi tega stanja nastajajo v ameriškem gospodarstvu. Ameriški ekonomisti predvidevajo, da bodo ZDA imele do konca tega leta blizu poldrugo milijardo dolarjev primanjkljaja. To pa je brez primere v vsej ameriški zgodovini in je kajpak povzročilo preplah. Dodati velja, da je ameriška plačilna bilanca, ki je tradicionalno deficitna za razliko od trgovinske bilance, zabeležila v drugem četrletju letos rekordnih pet milijard in 766 milijonov dolarjev primanjkljaja. V primerjavi s prvim četrletjem se je povečal za 238 milijonov dolarjev.

Finančno tržišče v ZDA je pozitivno sprejelo novi gospodarski program. V Wallstreetu se je takoj razmahnil pravi borzni polet. Popolnoma drugačna pa je reakcija zunaj ZDA. Japonsko je predvsem prizadela 10-odstotna taksa za uvoz industrijskih izdelkov v ZDA. Poleg tega je z uvedbo plavajočega dolarskega tečaja postalo očitno, da Amerika pritiska na Japonsko in druge svoje največje tekmece, predvsem na ZR Nemčijo, Francijo, Veliko Britanijo, Italijo, in države Beneluxa, da revalvirajo svoje valute (to pa bi vsekakor oslabilo njihovo konkurenčno moč glede na Združene države).

Za vsemi temi ukrepi ameriške administracije torej ni samo šibkost dolarja ali sedanjega monetarnega sistema, ampak so nasprotja med državami, ki vodijo v svetovni trgovini.

Zanesljivo pa je ta sistem že od vsega začetka kazal velike pomanjkljivosti tudi politične narave. Kajti sistem zlatnega deviznega standarda se je s tem, ko je vse druge valute vezal na valuto ene države (če izvzamemo funt šterling, ki je tudi svetovni denar, vendar je njegova vloga omejena in se zmanjšuje) izpostavil zelo velikim nevarnostim in preizkušnjam. ZDA so s tem, ko druge države uporabljajo njihovo nacionalno valuto kot rezervno valuto oziroma kot ekvivalent zlata, dobile izjemno privilegirano položaj, da lahko v drugih državah kupujejo dobrine in storitve, celo si lahko ustvarijo imetje, in to v zamenjavo za bankovce, ki jih same tiskajo. S tem so ZDA samo še bolj okrepile svojo politično vlogo v svetu. Toda to je trajalo tako dolgo, dokler je bil gospodarski in finančni položaj v ZDA dober, plačilna bilanca izravnanost, zlate rezerve pa velike. (Leta 1938 je bilo v ZDA 52,5% svetovnih zlatih rezerv, leta 1958 pa so te rezerve znašale samo še 22,5 milijarde dolarjev).

Toda leta 1960 so se prvokrat pojavila znamenja o šibkosti dolarja. Stalen primanjkljaj v plačilni bilanci zaradi vedno večjih vojaških in drugih izdatkov, povezanih velikokrat s političnim ugledom Združenih držav kot vodilne sile zahodnega bloka, je začel vedno bolj majati zaupanje v ameriško valuto. Ta

(Nadaljevanje na 4. strani)

Rajonska konzulta na Opčinah

Program KPI

V vsej povojni dobi se ni nobena občinska uprava pozitivno zanimala za Kras, nasprotno zanemarjale so vsa vprašanja kraških vasi in kraškega področja, ali mu povzročile škodo. Mislimo na obrambo kraške narave in pokrajine in na ohranjanje etnične značaja kraških vasi, (primeri: smetišče v Trebčah, gradnja begunskega taborišča na Padričah, razna satelitska naselja za begunce z namenom, da se raznaroduje slovensko ozemlje). Lepote in korist Krasa so že pred leti odkrili tržaški bogataši, saj gradijo vile, vikend-hišice, športne in gostinske objekte, celo kakšno farmo. Jasno je, da od tega nima razen njih nihče nobene koristi. Program KP podčrtuje potrebo po valorizaciji Krasa v korist vseh občanov, seveda v spoštovanju etnične značaja tega področja.

Obramba krasa: Kjer ceste niso potrebne poljedelstvu ali drugim gospodarskim dejavnostim, je treba postaviti zapreke, ki naj preprečujejo prehod avtomobilistom ter odlaganje smeti in stare šare. Treba je odstranjevati kupe nesnage, ki ležijo ob poteh. Poljski čuvaji naj nadzorujejo polja, gozdove in gmajne, namesto da opravljajo druga dela. Občina naj poskrbi za ureditev in boljše vzdrževanje turističnih cest.

Toponomastika: V zvezi s spoštovanjem etničnega značaja našega področja predlagamo, naj uprava v najkrajšem času izvede program poimenovanja ulic, krajev in vasi, seveda dvojezično, saj se je za to vprašanje občina obvezala že ob srečanju občinskega odbornika Ceschie z domačini.

Regulacijski načrt: V zvezi z vprašanjem regulacijskega načrta predlagamo upravi, naj v najkrajšem času izdela podrobne gradbene načrte za naše vasi, kot jih predvideva sam regulacijski načrt. Današnje stanje predstavlja predsem za slovenske občane veliko škodo in krivico. Več let se že govori o premestitvi openškega pokopališča. Preden bo uprava sklepala o kraju, predlagamo, naj bi se o zadevi posvetovala z domačini. V vseh vseh obstaja stanovanjsko vprašanje. Zato mora občina zgraditi potrebno število stanovanj.

Jusarska zemljišča: Glede tega vprašanja naj bi uprava posredovala, da se jusarska zemljišča razdelijo med upravičene posestnike. To bo tudi konkreten prispevek k razvoju kmetijstva. Dokler traja sedanje stanje, zahtevamo, naj se ne dajejo v najem tujcem. Nadalje skupina KP predlaga, naj uprava podaja točen vsakoletni obračun dohodkov, ki jih ima od jusarskih zemljišč.

Kmetijstvo: Pri občinski upravi naj se ustanovi odbor za kmetijstvo. Med mnogimi problemi, ki jih bo moral tak organ reševati, je nekaj zelo nujnih: povečati je treba varnost živine na cestah s postavitvijo primerne števila cestnih znakov in z gradnjo cestnih prehodov (podvozov) za živino, redno je treba čistiti naravna napajališča (pr. v Bazovici).

Snaga: Zaradi vztrajne akcije tušnega prebivalstva se počasi le zaključuje žalostno poglavje smetišča pri Trebčah. Vendar vprašanje snage še ni rešeno. Treba bi bilo postaviti posode za odlaganje odpadkov ob cestah, ki peljejo proti meji in na raznih turističnih točkah. Služba mestne čistoče pa bi morala poskrbeti tudi za čiščenje vaških cest. Premestiti je treba skladišča mestne čistoče iz Proseške ulice na Opčinah

in prostor preurediti v otroško občinsko igrišče.

Ceste: Občinska uprava je dolžna redno vzdrževati že tlakovane ceste, Mora pa tudi urejevati nove ceste, ki nastajajo z gradbenim razvojem. Po vaseh je treba razsvetliti tudi stranske poti in odstraniti nepotrebno občestno grmovje, kar bi povečalo njihovo zmogljivost in varnost. Na Opčinah je še nujen problem kanalizacije.

Službe: Po vaseh je treba okrepiti električni tok in vodne napeljave. Glede vode je posebno prizadeta Gropada. Za izboljšanje zdravstvene službe je nujna reševalna postaja Rdečega križa na Opčinah in odprtje občinskih lekarn na Opčinah in v Bazovici. Pod občinsko upravo morajo priti vse avtobusne proge. Občina naj postavi javne telefonske kabine, kjer jih še ni. Treba je zgraditi javna stranišča. Da bi preprečili nezakonito lepljenje lepakov, predlagamo, naj se postavijo oglasne deske.

Šolstvo: Občinska uprava naj poskrbi za gradnjo nove osnovne šole na Opčinah, za katero je že pred mnogimi leti odkupila primerno zemljišče. Osnovna šola na Opčinah potrebuje novo ograjo, ker je dosedanja iz bodeče žice in zato nevarna za učence. Po vaseh je potrebna boljša ureditev otroških vrtcev. Resno vprašanje je vrtec v Bazovici. Tudi hrana, ki jo vozijo iz mesta, ne ustreza potrebam.

Šport in prosveta: Občinska uprava bi morala finančno podpirati športna in prosvetna društva z rednim delovanjem. Na Opčinah naj bi se ustanovila občinska knjižnica. V bodoče bo treba odpreti občinski rektoriji. Na Opčinah in v Trebčah naj bi zgradili športni telovadnici. Na Opčinah je primeren prostor v bivšem kinu Belvedere v Ulici Fioralisi, v Trebčah pa na prostoru za osnovno šolo. Resno je treba misliti na gradnjo odkritega bazena na Opčinah, tudi zato, ker je morje umazano in okučeno. V ta namen bi prispevali deželna uprava in CONI. Končno je treba nujno začeti z deli za gradnjo nogometnega igrišča v Trebčah.

Protestno pismo

Tik pred izidom lista smo prejeli naslednje pismo:

Osemindeset bivših in sedanjih učencev klasičnega liceja v Gorici je podpisalo naslednje protestno pismo:

«Krivica, ki je prizadela profesorja Renerja pri zadnjih habilitacijskih izpitih za slovenske šolnike je tako očitna, da je ne moremo prezreti. Prepričani smo, da so njegove pedagoške in didaktične zmožnosti v skladu z normami, ki izhajajo iz ministrskih okrožnic. Nimamo namena omalovaževati ocenjevalnih sposobnosti komisije, toda človek, katerega je ocenila kot nesposobnega, nam je preko petnajst let z veliko prizadevnostjo nudil vsestranski pogled v poznavanje klasičnih jezikov, širil kulturno obzorje poleg strogo šolskih obveznosti in nas seznanjal s širšo življenjsko problematiko.

Zdi se nam nerazumljivo, da lahko postane čez noč navaden «cvek» človek, ki je vsa ta leta za vsoje delo prejemal odlično oceno.

Vprašujemo se, če bo tako postopaj postala praksa v našem slovenskem šolstvu o njenem uspehu lahko samo dvomimo.»

Otvoritev športnega igrišča pri Dolini

V nedeljo, 26. t. m. ob 9,30 bodo uradno odprli novo igrišče športnega društva Breg. Novo igrišče leži ob cesti med Dolino in Boljuncem, nedaleč stran od županstva. Pri slovesni otvoritvi bo sodelovala godba na pihala iz Ricmanj. Takoj po otvoritvi bo na igrišču nogometna tekma med ekipama Breg in Kočevje.

Praznik grozdja v Boljuncu

V nedeljo popoldne bo v Boljuncu tradicionalni praznik grozdja. Na prireditvi, ki se bo začela ob 15. uri bodo sodelovali: pevski zbor Prešeren iz Boljunca, folklorna skupina Sava iz Kranja, italijanska folklorna skupina iz Gorice in dolinska godba na pihala.

Razstava v Škednju

V soboto, 25. septembra ob 18. uri bodo v prostorih prosvetnega društva Ivan Grbec v Škednju (Škedenjska unca 124/1) odprli slikarsko razstavo Vladimirja Klanjščka.

Solidarnost

«Slovenska kulturno-gospodarska zveza je naslovila na tajnika Avtonomne tržaške federacije KPI, Antonina Cuffara naslednje pismo:

«Ob grobem fašističnem napadu na sedež Vaše stranke pri Sv. Ani, ki ni bil slučajen, Vam izraža Slovensko kulturno-gospodarska zveza svojo solidarnost. Povod za to novo nasilje je bil boj, ki ga vodite v prid delovnih ljudi in slovenske manjšine.

Ob ponovnem prebujanju fašizma, ki je prizadejal že toliko gorja prebivalcem teh krajev in ki ponovno skuša z že znanimi metodami ogroziti mir in sožitje na tem delu zemlje in istočasno zatreti družbeni razvoj, je toliko bolj potrebna budnost in solidarnost vseh antifašističnih sil.

Ob želji, da bomo z združenimi močmi znali zatreti ta novi val fašizma, prejmite zopet izraze naše solidarnosti in tovariške pozdrave.

Predsednik
(Boris Race)

Trst, 8. septembra 1971

OBVESTILO

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu prireja meseca novembra 6 dnevni poučni izlet v Lazio, ki je namenjen kmetovalcem tržaške pokrajine.

Predviden je ogled vrtnarsko-cvetličarskih nasadov v okolici Rima in v pokrajini Latina ter vinogradniških področij albanskih gričev.

Prijave s predhodnim pologom kavcije v višini 1.000.- lir sprejema Kmetijsko nadzorništvo v ulici Ghega, št. 6.

Potne stroške in prenočnino krije nadzorništvo, za hrano pa morajo poskrbeti udeleženci sami.

Brežnjev v Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 1. strani)

konkretne metode razvoja. Za nas marksist-leniniste je važno to, da naši dve državi pripadata isti družbenogospodarski formaciji. To je, tovariši, najbolj važno, je poudaril Brežnjev in izrazil prepričanje, da bodo napore obeh partij v duhu tovarištva in medsebojnega zaupanja kronani z uspehom.

Končno je Brežnjev ugotovil, da je treba proti akcijam imperializma in reakcije voditi aktivno in usklajeno politiko socialističnih držav. Zato je borba za premagovanje težav in komplikacij v odnosih med nekaterimi socialističnimi državami ena od glavnih smeri sovjetske zunanje politike.

Razpis abonmanja Slovenskega gledališča v Trstu za sezono 1971-72

REPERTOAR ZA ABONENTE

1. Bertolt Brecht: BOBNI V NOČI (drama ali komedija);
2. Jovan Sterija Popović: KIR JANJA (komedija);
3. Wilder, Williams, Jones: AMERIŠKI VEČER (tri enodejanke);
4. Sergej Verč: KO LUNA ŠKILI Z DESNIM OČESOM IN JAŠE VELIKI VOZ (drama);
5. Commedia dell'Arte - Dušan Jovanovič: IGRA O TREH ROGONOSCIH (komedija);
6. GOSTOVANJE DRAME SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE;
7. GOSTOVANJE MESTNEGA GLEDALIŠČA LJUBLJANSKEGA.

VRSTA ABONMAJEV

- Red A (premierski)
- Red B (prva sobota po premieri)
- Red C (prva nedelja po premieri)
- Red D (mladinski v sredo)
- Red E (mladinski v četrtek)
- Red F (Okoliški, popoldanska predstava na dan praznika)

CENE ZA ABONENTE

PARTER I (sredinski sedeži): premiera 13.500, ponovitve 7.000 lir;
PARTER II (ostali sedeži): premiera 9.500, ponovitve 6.000 lir;
BALKON: premiera 4.000, ponovitve 3.000 lir;
Okoliški abonma 7.000 lir (preskrbljen prevoz);
Mladinski abonma 2.000 lir;
Invalidski abonma 2.000 lir (za katero koli vrsto abonmaja).

SLOVENSKO GLEDALIŠČE razpisuje razen premiere, tudi družinski abonma, ki omogoča družinam skupni obisk z enim samim osnovnim abonmajem, h kateremu vsak nadaljnji družinski član doplača 2.000 lir. Abonmaje sprejemajo vsak dan, razen ob nedeljah in praznikih in ponedeljkih dopoldne, v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20, telef. 61-792, od 8. do 12,30 in od 15,30 do 19. ure. Abonmajih so plačljivi tudi v dneh obrokoh.

Vzroki krize

(Nadaljevanje s 3. strani)

primajkljaj se je pojavil že med korejsko vojno. Ameriški vojaški izdatki se odlej samo še stalno in vrto-glavo povečujejo, zlasti odkar so se začele stopnjevat ameriške vojaške operacije v Vietnamu. Že sredi šestdesetih let so vojaški izdatki v Vietnamu dosegli kakih 60 milijard dolarjev, to pa je blizu polovice vsote, ki so jo Američani dali v petih letih Evropi kot Marshallovo pomoč.

To zagnano povečevanje vojaških izdatkov iz leta v leto vse do danes zelo močno inflacijsko pritiska na vse ameriško gospodarstvo. Toliko bolj, ker to gospodarstvo zaradi notranjih političnih razlogov ni moglo preiti na vojni tir, kakor med obema svetovnima vojnama, tako da vlada ne more zaustaviti inflacijskega učinka kot posledice povečanih vojaških in drugih državnih izdatkov.

Pasivo plačilne bilance so doslej pokrivali v glavnem z množičnim zadolževanjem Združenih držav v tujini. Njihov privilegirani položaj jim daje prednost, toda prav tako je lahko nevarno žarišče za njihove partnerje. Kajti s sprejemanjem dolarjev postajajo partnerji (države) tudi odvisni od stanja, v kakršnem je ameriško gospodarstvo. Ob inflaciji v ZDA lahko sami postanejo žrtev in utrpijo hude izgube.

Prav to se je nedavno (maja) zgodilo v ZR Nemčiji. Nemška zvezna banka je morala odkupiti dolarje po uradnem tečaju in v ta namen mobilizirati velike zneske svoje valute. To je bistvo tako imenovane «uvožene inflacije». Da bi se ZR Nemčija tega rešila, je uvedla «plavajoči tečaj», ko marka ni več odvisna od dolarja, tako da Bundesbanki ni več treba odkupovati dolarjev po uradnem tečaju. To je začasna rešitev, ki pa nima trajne ali dolgotrajne vrednosti.

Dejstvo je, da stopa danes vse nujneje v ospredje tudi reforma mednarodnega denarnega sistema. Kakor kažejo zadnji dogodki, je ta problem že dozorel. Toda ni še odgovora na vprašanje, kako to reformo izpeljati, da ne bo zmede v mednarodnih gospodarskih in trgovinskih razmerah. Glede na razvoj Zahodne Evrope v teh zadnjih nekaj letih (zlasti v združitvi) so mnogi mislili, da je bo ta združena Zahodna

Evropa sposobna vsiliti svojo rešitev, tako da bi poleg dolarja imela funkcijo svetovnega dolarja, tudi skupna evropska valuta. Tisti, ki so tako mislili ali si želeli, so danes razočarani. Na sestanku finančnih ministrov Evropske gospodarske skupnosti se o tem niso mogli zediniti. Po dolgi razpravi so sklenili, da bo vsakdo delal po svoje. ZR Nemčija je zahtevala, naj sista plavajočega tečaja, ki ga prakticira tudi Holandska, uvedejo vse države EGS. Pričakovala je, da bo to vodilo v splošno revalvacijo zahodno-evropskih valut v odnosu na dolar, to pa bi ustrezalo tudi njenim zunanjetrgovinskim interesom. Francija je odločno odbila nemško zahtevo in se izrekla za sistem trdnih tečajev. Predlagala je, da bi sprejeli sistem dvojnih deviznih tržišč, kakor je to začela prakticirati Belgija. Vzpooredno s tradicionalnim deviznim tržiščem, se uvaja še tržišče tako imenovane transakcije in na katerem menjujejo tuje devize v franke po uradnem tečaju, se uvaja še tržišče tako imenovane «finančne franka», ki določa devizne tečaje zakonodavno in povpraševanja, brez sleherne intervencije osrednje oziroma francoske banke. Ta sistem so v Franciji tudi vpeljali. Reči je mogoče, da je Zahodna Evropa zaradi francosko-zahodnonemškega spora izgubila tokrat prilžnost, da se po službi svoje rešitve otrese odvisnosti od dolarja in ameriške ekonomske politike.

Rešitev sedanje finančne krize oziroma krize mednarodnega denarnega sistema, ki je stopila v akutno razdobje, je začasno preložena. Iz političnih razlogov je gotovo, da ZDA ne bodo tako lahko odstopile od svojih privilegijev, ki jih imajo zaradi dolarja kot pravzaprav edinega svetovnega denarja. Prizadevale si bodo, da bodo dosegle revalvacijo tečajev svojih glavnih trgovinskih tekmecev v odnosu do dolarja, toda tako, da ostane razmerje dolarja do zlata nespremenjeno.

«Komunist»

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12